

کتاب درمانی

رُزاما جوزف
ترجمه احمد یوسفی

• پیشرفتهای علوم رفتاری و روان‌پزشکی نوین بر نقش کتاب‌درمانی تأکید کرده‌اند.

کتاب‌درمانی را می‌توان «تأثیر بهبودبخش مطالعه بر خواننده» تعریف کرد. به عبارت دقیق‌تر، کتاب‌درمانی عبارت است از استفاده از خواندنیهای گزیده، و مواد مناسب در طب فیزیکی و بهداشت روانی جهت اهداف درمانی. این تعریف جامع شامل برگزاری نمایشگاههای بزرگ و کوچک، مناظره‌های گروهی، و تماس شخصی بین خواننده و کتابدار نیز می‌شود.

کتاب‌درمانی چرا؟

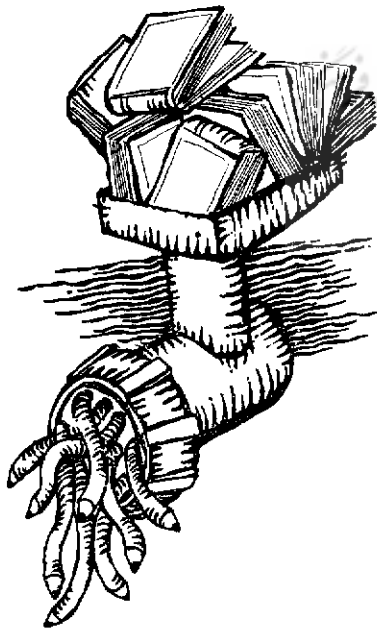
کتاب «آئینه‌ای است از جهان هستی» که تمام تجربیاتی را که بشر در زمانها و مکانهای مختلف کسب کرده منعکس می‌کند و همچنین امکان دستیابی به پیشینه‌های زندگانی، نگرشها، و احساسات بشری را فراهم می‌سازد.

مالیاتهای هنگفت، و مدیریتهای بی‌ثبات» ایفا نماید. پیشرفتهای علوم رفتاری و روان‌پزشکی نوین بر نقش کتاب‌درمانی تأکید کرده‌اند. امروزه بهداشت روانی از مرز مؤسسات فراتر رفته و مسئله‌ای اجتماعی شده است. معالجه نوین بر درمان کل شخصیت و تمامیت وجودی فرد تأکید داشته و به بررسی اختلالات رفتاری فرد با دیگران می‌پردازد. تأکید اصلی آن بر خارج ساختن شخص از حالات عصبی و دستیاب کردن منابعی است که او را به سوی رشد سالم سوق می‌دهد. هدف معالجه نوین، آزادسازی و بکارگیری توانها و نیروهایی است که می‌تواند به ایجاد ارتباط مؤثر و شناخت خود منجر گردد. علوم رفتاری تقویت خصوصیات مثبت فردی را بر تغییر دادن ترجیح می‌دهند. تحولات فوق شرایطی را فراهم آورده‌اند که کتاب‌درمانی نقش پویایی در آن ایفا می‌کند.

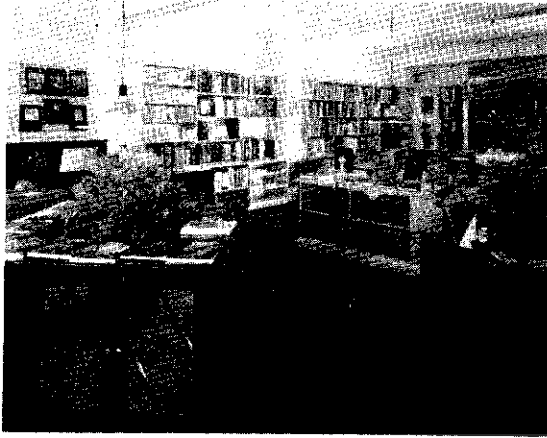
در کشورهای پیشرفته فنون کتاب‌درمانی به وفور و به طور مؤثری در محیط‌های اجتماعی - روانی زندگی و نیز در بیمارستان‌ها، مدارس، دارالتأدیب‌ها، و مؤسسات نگهداری عقب‌ماندگان ذهنی، و نیز در بازداشتن جوانان از تخلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. کتاب‌درمانی به تحریک مجدد و باز پروری عقب‌مانده‌های ذهنی، معلولین، مبتلایان به بیماریهای مزمن، دائم‌الخمرها، و معتادین به مواد مخدر می‌پردازد.

هنگام تماس خواننده با کتاب، عملیات ذهنی گوناگونی صورت می‌گیرد: الف). ممکن است خواننده کتابی را به دلیل ویژگی بارز آن یا تجربه‌های خاص خود بازشناسد و بدین طریق خود را از احساسات سرکوب‌شده‌هایی بخشند. ممکن است از طریق چنین شناختی در مسائل خود تأمل کند، معقول‌تر برخورد نماید، و واقعیت را آسانتر بپذیرد. این اثر پالاینده کتاب طی گذشت سالها شناسایی شده است. ارسطو در کتاب فن شعر خود اشاره می‌کند که هدف از تراژدی برانگیختن حس دلسوزی و ترس و بدان وسیله، «زدودن کامل این عواطف» است. ب). ممکن است خواننده اجتماعی بودن خود را دریابد - درک این مسأله که او با مشکلاتش در جهان تنها نیست و می‌تواند احساس کیهتری احتمالی خود را کاهش دهد. پ). مطالعه می‌تواند در فراغت از مشکلات ضروری باشد، ممکن است به عنوان عاملی تعدیل‌کننده و وسیله ارتباط با جهان خارج ایفای نقش کند، و می‌تواند موقعیتی فراهم آورد که فرد بتواند شخصیت‌هایی را که شیوه زندگی‌شان از لحاظ اجتماعی پذیرفته شده و مطلوب است بشناسد. ت). تأثیر سودمند اجتماعی ناشی از مناظره‌های گروهی یا حتی بلندخوانی کاملاً تأکید می‌شود. به طور خلاصه می‌توان گفت مطالب خواندنی گزیده، سرگرمی را با آموزش و شناخت را با انگیزش پیوند می‌دهد.

کتاب‌درمانی در عصر حاضر

همانطور که ماتیو آرتولد بیان می‌کند، حتی نگاهی اجمالی به حقایق پیش‌گفته آشکار می‌سازد که کتاب‌درمانی می‌تواند نقش مهمی در زندگی امروزی «با آن شتاب بیمارگونه، اهداف متعدد /

● کتاب «آینه‌ای است از جهان هستی» که تمام تجربیاتی را که بشر در زمانها و مکانهای مختلف کسب کرده منعکس می‌کند.

نقش کتابدار

الف. کتاب‌درمانی طریقه‌ای برای ارتباط است. کتابها و مواد مناسب ابزارهایی جهت انتقال پیام در کتاب‌درمانی به‌شمار می‌آیند. کتابدار منابع کتابخانه را در راستای کمک به برقراری ارتباط به کار می‌گیرد.

ب. مشاورهٔ انفرادی و گروهی قابل توجه‌ترین بخش کار کتاب‌درمانی است که نقش کتابدار در آن فراتر از صرف دستیاب ساختن آسان است. کتابدار به عنوان عضوی از گروه پزشکان، متخصصان علوم رفتاری، و علوم اجتماعی ایفای نقش می‌کند. ارتباط متقابل موجود میان گروه و خواننده، عامل اساسی در آماده ساختن خواننده برای کسب تجربه‌های جدید است. کتابدار با اتکاء به اطلاعات بدست آمده از دیگر اعضای گروه درمان، نیازهای خواننده را تجزیه و تحلیل کرده و مطالعه، آموزش، اطلاعات، و تفریح بیسار را هدفدار می‌نماید. طبیعتاً تأکید کتاب‌درمانی بر آموزش است، یعنی آماده کردن فرد برای اصلاح نگرش‌ها و رفتارهایش. کتابدار تغییرات و علائم رفتاری خواننده را مورد مشاهده و توجه قرار داده و یادداشت می‌کند. این مشاهدات به گروه گزارش شده و راهنمایی مناسب ارائه می‌شود. پ. کتابدار در رویارویی با تفکر فرد باید جستجوگری تیزبین باشد و در شناخت رشد شخصیت فرد بکوشد. همچنین باید از مهارت‌های رهبری گروهی و راهنمایی فردی آگاه باشد. و نیز باید رابطهٔ خوبی با بیماران برقرار کند. تا اینکه مصاحبه‌ها و مناظره‌های گروهی نیز سودمند واقع شوند.

● کتابدار منابع کتابخانه را در راستای کمک به برقراری ارتباط به کار می‌گیرد.

چون هند باشد. با این حال به مدد تفکر صحیح دوران‌دیشانی که در رأس امور قرار دارند می‌توان تحولات اساسی در نگرشها و روشها پدید آورد. دروس مدارس کتابداری باید به نحوی برنامه‌ریزی شود که کتابدار قادر باشد در یک مرکز درمانی فعالیت کند. چنین دروسی می‌توانند دانشجویان را به معلومات پایه در زمینهٔ کارآزمودگی بالینی مجهز کند. برنامه‌ریزی مشترک می‌تواند توسط مدرسهٔ کتابداری با مشارکت رشته‌های مختلف دانشگاهی که در ارتباط با علوم بهداشتی، علوم رفتاری، و علوم اجتماعی هستند صورت پذیرد. ضرورت کتاب‌درمانی در هند، به‌ویژه در شهرهای پرجمعیت، را نمی‌توان بیش از حد مورد تأکید قرار داد. شایسته است که کتابداران برای مطرح ساختن کتاب‌درمانی به عنوان بخشی قابل قبول و مهم در درمان بیمار بکوشند.

توضیحات:

● این مقاله ترجمه‌ای از متن زیر است:
Rosamma Joseph, «(Bibliotherapy)». **International Library Movement**, Vol., 12 (No. 4), 1990. PP. 198 - 200

آینده کتاب‌درمانی

پیشرفت‌های زیادی که کتاب‌درمانی در کشورهای پیشرفته کسب کرده ممکن است ماورای رؤیای کشوری در حال رشد